

Волошин Роман
к.е.н., доцент
Чорний Сергій
слухач магістратури

Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль

ОЦІНКА ІНТЕГРАЛЬНИХ ФОРМ ВЗАЄМОДІЇ В СФЕРІ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Агропромислова інтеграція більшістю науковців розглядається як об'єктивна умова розвитку галузі, яка дозволяє нівелювати економічну слабкість сільського господарства, покращувати ресурсне забезпечення переробних підприємств, позитивно впливати на розвиток суб'єктів ринкової інфраструктури аграрної економіки [1].

Розвиток інтеграції та співпраці в сільському господарстві обумовлюється необхідністю забезпечення об'єктивної єдності технічних, технологічних, організаційних, правових та економічних сфер діяльності підприємств по вирощуванню, зберіганні, транспортуванні і переробці сільськогосподарської продукції. В умовах ринку і гострої конкуренції, саме інтеграційні стратегії визнаються найперспективнішими в плані кращої адаптації та виживання.

На різних етапах розвитку та ринкових трансформацій, процеси інтеграції та співробітництва відбувалися по-різному. У умовах директивної економіки, відносини були побудовані відповідно до внеску кожного учасника в кінцевий результат. З розвитком ринкових відносин розроблена система економічних відносин між сторонами співробітництва та інтеграційних процесів була зруйнована. В даний час найбільш поширеною формою інтеграції є об'єднання холдингового типу.

Переваги таких інтегрованих структур передбачають: повномасштабну інтеграцію ресурсів та постійне зростання матеріально-технічного та людського потенціалу; мінімізацію витрат від конкуренції на ринку, можливість організувати виробництво замкнутого технологічного циклу; здатність до розподілу капіталу між організаціями, що входять до холдингу; можливість поширення диверсифікації компанії; можливість розподіляти ризики.

З точки зору організації управління в даному випадку існують певні ризики, зокрема: ускладнення інформаційних зв'язків, утруднення координації діяльності. ризики втрати самостійності, посилення централізації влади, в окремих випадках – некомпетентність в особливостях системи агропродовольчого виробництва тощо.

Ці недоліки зазвичай відсутні в кластерних структурах, спрямованих на глибокі інтеграційні процеси і співпрацю. У цьому випадку, кожна компанія є частиною цілого. Разом вони утворюють технологічний ланцюжок виробництва кінцевої продукції. Головною особливістю кластера є постійна адаптація до мінливого середовища. Кластер як організація – є готовим до прийняття змін.

В основі кластера: структура, процеси, методи. Сила співпраці в межах кластера – в його внутрішній конкурентоспроможності, заснованій на досвіді свого персоналу. Однією із ключових конкурентних переваг кластера є здатність адаптуватися до потреб клієнтів та надавати їм інноваційні послуги, організаційні, технологічні та структурні.

Як бачимо, переваги холдингових структур є суттєвими. Проте, ефект від розвитку процесу інтеграції та співробітництва в першу чергу залежить від внутрішньої системи (організаційна форма, умови функціонування, статутні особливості тощо) і факторів навколишнього середовища (умови навколишнього середовища, інфраструктури, ринку, державна підтримка).

На відміну від холдингів, кластери є ширшими утвореннями із більш м'якою структурою. Вони, як правило, включають в себе як виробничу, так і соціальну інфраструктуру.

Найбільш важливими коопераційними завданнями, які вирішуються агропромисловими кластерами є: вільний доступ до новітніх прогресивних технологій; уникнення ризиків за рахунок спільної діяльності членів кластера; спільний вихід на зовнішні ринки; організація науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок (НДДКР); спільне використання знань, технологій, виробничих процесів і інфраструктурних сіток; організація навчання за рахунок концентрації спілкування спеціалістів; зниження трансакційних витрат у різних галузях за рахунок підвищення довіри між членами кластерної системи [2, с. 200].

Варто відзначити, що на основі інноваційних технологій в найбільшій мірі розвиваються великі сільськогосподарські формування холдингового типу та промислового співробітництва. В таких умовах, потрібно надати пріоритетне значення тим організаційно-правовим формам, які беруть безпосередню участь у сільськогосподарській діяльності. Тому одним з важливих пріоритетів аграрної політики має стати підтримка діяльності кооперативних та інтегрованих форм у виробництві сільськогосподарської продукції. Економічний ефект від використання різних форм співробітництва та інтеграції покращує ефективність інвестицій у підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських підприємств.

Отже, агропромислова інтеграція є економічно виправданою і перспективною формою об'єднання підприємств різних галузей, якщо ці підприємства органічно пов'язані в техніко-економічному відношенні на основі оптимальної концентрації виробництва, поєднання послідовних стадій обробки сільськогосподарської сировини, створення ефективної маркетингово-логістичної структури, що мінімізує трансакційні витрати з виробництва, переробки і збуту готової продукції. Важливим завданням, на даному етапі є формування економічних механізмів взаємодії аграрних виробників між собою, а також із іншими суб'єктами ринку на засадах взаємної вигоди та перспектив росту.

Список використаних джерел

1. Волошин, Р. В. Теоретичні засади кластеризації аграрного сектору економіки [Електронний ресурс] / Р. В. Волошин // Електронний збірник

наукових праць “Економіка. Управління. Інновації”. – Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/old_jrn/e-journals/eui/2014_2/pdf/13vrvcae.pdf

2. Одінец, О. М. Методологічні складові формування кластерних систем підприємств агропромислового комплексу / О. М. Одінец // Вісник Хмельницького національного університету. 2012. – № 4, Т. 1. – С. 198-202.